

**ОДЕСЬКА ЛІНГВІСТИЧНА ШКОЛА:
МОДЕРНІ ПАРАДИГМИ**

Колективна монографія

За загальною редакцією
доктора філологічних наук,
професора Т. Ю. Ковалевської

**Одеса
ПолиПринт
2018**

УДК 81-11Одеса(477)
ББК 81.1Одеса я9
О 41

Рекомендовано до друку Вченою радою
філологічного факультету
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
(протокол № 1 від 18.09.2018 р.)

Колектив авторів:

доктори філол. наук Бігунова Н. О., Войцева О. А., Ковалевська Т. Ю., Кондратенко Н. В., Форманова С. В.; кандидати філол. наук Билінська О. С., Боева Е. В., Григорян Н. Р., Дружинець М. Л., Дьоміна Н. Ю., Ківенко І. О., Ковалевська А. В., Кутуза Н. В., Лакомська І. В., Ланчуковська Н. В., Лупол А. В., Мельник Г. І., Нарушевич-Васильєва О. В., Поліщук С. С., Романченко А. П., Стойкова Г. Г., Столяр М. Ю., Хапіна О. В., Хаценко Л. І., Хрустик Н. М.; ст. викт Сенік Г. В., аспіранти Кришталь У. В., Славінська М. С., Слишинська Г. М., Щербак О. В., Яковець А. В.

Рецензенти:

- Валюх З.О.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології та славістики Київського національного лінгвістичного університету;
- Мосенкіс Ю.Л.** – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та прикладної лінгвістики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
- Олексенко В. П.** – доктор філологічних наук, професор, декан факультету філології і журналістики Херсонського державного університету.

О 41 Одеська лінгвістична школа: модерні парадигми : колект. моногр. / за заг. ред. Ковалевської Т. Ю. – Одеса : ПолиПринт, 2018. – 248 с.
ISBN 978-966-2070-90-3

Черговий випуск колективної монографії присвячено поліаспектному аналізу природи і функціонування мови в різноманітних дискурсивних сегментах у синхронному та діахронному вимірах, висвітленню її особливостей у слов'янському і світовому мовному просторі, кваліфікації креативних дослідницьких методів реконструкції мовної системи у проекції на її функційні пріоритети та специфіку дискурсивної презентації. Монографія містить праці вчених Одеської лінгвістичної школи в розмаїтій амплітуді їхніх наукових зацікавлень.

Адресовано науковцям, аспірантам, студентам, усім, кого цікавить лінгвістична проблематика.

ISBN 978-966-2070-90-3

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2018.
© Колектив авторів, 2018.

РОЗДІЛ 2.

ЛІНГВІСТИЧНІ ВИМІРИ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

ВИСЛОВЛЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ ОЦІНКИ
ЯК ТАКТИКИ «ЗБЕРЕЖЕННЯ ОБЛИЧЧЯ»
СПІВРОЗМОВНИКА (Н. О. Бігунова) 71

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ
КЛЮЧОВИХ СЛІВ У ТВОРЧОСТІ
ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА (С. В. Форманова, Е. В. Боєва) 78

СТАТУС РЕЧЕВОГО АКТА БЛАГОДАРНОСТІ
В ТАКСОНОМІЯХ ІЛЛОКУТИВНИХ АКТІВ
(НА МАТЕРІАЛЕ АНГЛОЯЗЫЧНОГО
ХУДОЖЕСТВЕННОГО ДИСКУРСА) (И. А. Кивенко) 88

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ ПРОСОДИЧЕСКИХ
ОСОБЕННОСТЕЙ ИРОНИИ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ
ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ (Н. В. Ланчуковская, О. В. Хапина) 98

АНТИЧНІ ПРОПРІАТИВИ В ПОЕТИЧНОМУ
СВІТІ ВАСИЛЯ СТУСА (А. В. Лупол) 106

ТОПОНІМ *УКРАЇНА* В ПОЕЗІЇ Є. МАЛАНЮКА
АМЕРИКАНСЬКОГО ПЕРІОДУ (Г. І. Мельник) 114

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕТИКЕТНИХ
ФОРМУЛ ПОБАЖАННЯ В ЕПІСТОЛЯРІЇ
М. КОЦЮБІНСЬКОГО (Л. І. Хаценко, А. В. Яковець) 121

РОЗДІЛ 3.

ЛІНГВІСТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУГЕСТІЙНИХ ДИСКУРСІВ 129

КОМУНІКАТИВНА РОЛЬ НЕВЕРБАЛІКИ:
ТИПОЛОГІЙНІ ОЗНАКИ
ТА НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНА СПЕЦИФИКА (Т. Ю. Ковалевська) 129

ТРОЛІНГ ЯК ВИЯВ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ
В ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (Н. В. Кондратенко) 153

АГІТАЦІЙНО-ІНФОРМАТИВНІ МОВЛЕННЄВІ
ЖАНРИ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (О. С. Білінська) 159

Н. І. Формановська, О. О. Романов (тощо). Запропоновано дефініцію подяки як синтаксичного мовленнєвого акту. Описано іллокутивні цілі мовленнєвого акту подяки. Проаналізовано прагматичну ситуацію реалізації досліджуваного мовленнєвого акту в англійському англомовному дискурсі.

Ключові слова: подяка, іллокутивна ціль, лінгвістика, мовленнєвий акт, теорія мовленнєвих актів.

І. О. Ківенко,
*Odessa National Maritime University,
Department of Philology*

THE STATUS OF GRATITUDE SPEECH ACT IN TAXONOMIES OF ILLOCUTIONARY ACTS (BASED ON THE ENGLISH FICTIONAL DISCOURSE)

The present article is an attempt of pragmatic analysis of gratitude speech act. It deals with defining the status of gratitude speech act in classifications of illocutionary acts of different linguists (J. Austin, J. Searle, J. Wunderlich, G. Leech, N. I. Formanovska, etc.). The paper also offers definition of gratitude as a syntactic speech act. Moreover, it includes the analysis of illocutionary aims of the gratitude speech act and the description of pragmatic situation of its realization.

Key words: gratitude, illocutionary aim, linguistics, speech act, Speech Act Theory.

УДК 811.111'342

Н. В. Панчукowska,
*к. філол. наук, доц.,
Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова,*

доцент кафедри теоретическої і прикладної фонетики англійського языка;

О. В. Хапіна,
*к. філол. наук, доц.,
Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова,*

доцент кафедри теоретическої і прикладної фонетики англійського языка

ГЕНДЕРНЫЙ АНАЛИЗ ПРОСОДИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ИРОНИИ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ

Настоящая статья представляет собой попытку раскрыть содержание экстралингвистической категории «гендер» путем анализа художественных средств на разных языковых уровнях, а также выделить особенности женских и мужских акустических коррелятивов некоторых лингвистических средств, участвующих в реализации иронии.

Ключевые слова: гендер, ирония, просодия, акустические коррелятивы.

Понятие «гендер» вошло в современную лингвистическую парадигму намного позже, чем в другие гуманитарные науки, а именно в конце двадцатого века. На данном этапе уже появились ряд работ в области гендерологии (или гендерной лингвистики) [1; 3], где делается попытка системного осмысления и описания языка в связи с феноменом «пола», создается теоретическая модель гендера и вырабатывается систематизация методологических подходов, связанных с междисциплинарным характером исследования проблемы гендера в языковании.

Гендерная проблематика затрагивает все аспекты различных языков. Подробно исследуются особенности мужского и женского речевого поведения [5]. Одним из важных источников гендерных исследований является номинативная система языка. Такие прагматические явления, как, например, категория рода и связанные с ней вопросы референции, подвергаются изучению с целью выявления гендерных особенностей. Определённый интерес для учёных вызывает вопрос места гендерных особенностей в целостной картине мира, а также отражения в языке стереотипов, связанных с полом. В исследованиях, изучающих гендерные особенности ряда языков, неизбежно обращаются и к межкультурному сравнению.

Актуальность данной работы определяется тем, что недостаточно широко с позиций гендера остаются исследованными особенности языка, на котором осуществляется письменное или устное общение. При этом, что особенности языка, его выразительные средства являются достаточно важными для понятия пола и связанных с ним областей.

Целью данного исследования является определение лингвистических средств выражения иронии и проверка гипотезы существования гендерной асимметрии на семантико-синтаксическом уровне, а также гендерной асимметрии на просодическом уровне, выявление прагматической роли интонации в дифференциации типов женской и мужской иронии в звучащей английской речи.

Под иронией в данной работе вслед за Г. Л. Прокофьевым [6, с. 84] понимается намеренная передача говорящим неискренности по отношению к речевому акту, условия успешности которого им нарушаются. В результате этого нарушения порождается иронический смысл.

Анализ научных трудов в области интонологии за последние несколько десятилетий показал, что просодические особенности иронии подвергались исследованию, в основном, российскими учёными. Так, Е. В. Соловьёва провела анализ интонационных средств выражения иронии как эстетической категории [7]. Расмотренно интонационных особенностей иронии в устной речи было посвящено исследование В. А. Корчажкиной [4].

О влиянии интонации на создание иронического эффекта писал также М. Е. Давыдов [2]. По его мнению, определение иронии должно включать в себя не только энантисемию слов и словосочетаний. В определении иронии должен учитываться характер отношения говорящего к собеседнику или предмету разговор. Возможные речевые парадоксы (лексические, синтаксические, семантические графические и т. д.) обычно сопровождаются специальной иронической просодией. Названной «звучковыми парадоксами» (термин М. В. Давыдова), которая как раз реализуется характер отношения говорящего к собеседнику или предмету разговора.